

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง แนวทางการแก้ปัญหาไฟฟ้า ของเกษตรกร ตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสถานการณ์และการเกิดปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย อีกทั้งเพื่อวิเคราะห์เงื่อนไขและปัจจัยในการเกิดไฟฟ้าในมุมมองของเกษตรกรและองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และที่สำคัญที่สุดเพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาไฟฟ้าของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตามประเด็นเนื้อหาของการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ควบคู่กัน ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยดังนี้

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. บริบทชุมชนตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
2. สถานการณ์ไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในชุมชนตำบลคอนแก้ว
3. องค์ความรู้ในการจัดการไฟฟ้าในพื้นที่ตำบลคอนแก้ว

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร
2. ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อสถานการณ์ไฟฟ้าในพื้นที่
3. ผลกระทบที่เกิดจากปัญหาไฟฟ้า
4. เงื่อนไขและปัจจัยที่ทำให้เกิดไฟฟ้า
5. แนวทางการแก้ไขปัญหาไฟฟ้า
6. ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. บริบทชุมชนตำบลคอนแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.1 ประวัติความเป็นมาของตำบลคอนแก้ว

จากการสืบค้นข้อมูลด้านประวัติและความเป็นมาของตำบลคอนแก้วโดยการค้นคว้าข้อมูล เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้อาวุโสในพื้นที่ พบว่าไม่ได้มีการบันทึกข้อมูลในการก่อตั้ง หรือความเป็นมาที่แน่ชัด อย่างไรก็ตามผู้วิจัยสามารถเรียบเรียงประวัติความเป็นมา จากการสัมภาษณ์ท่านพระครูคำมูล วรรณมโณ เจ้าอาวาสวัดโสภณาราม ดังนี้

ชื่อของตำบลคอนแก้วนั้นมาจากชื่อของหมู่บ้านคอนแก้วซึ่งเป็นหมู่ที่ 2 ของตำบลคอนแก้ว ซึ่งมีการสันนิษฐานว่าคำว่าคอนแก้วนั้น มาจากพื้นที่ตั้งของหมู่บ้านนั้นมีลักษณะเป็นที่ดอน และมีการสันนิษฐานเป็นสองทางว่าในอดีตในพื้นที่อาจมีแก้ว (อัญมณี) หรือต้นแก้ว มากจึงทำให้มีชื่อว่า บ้านคอนแก้วและนำมาตั้งเป็นชื่อของตำบลว่าตำบลคอนแก้วเพราะเป็นชื่อที่มีความหมายที่ดี ในส่วนของการก่อตั้งนั้นไม่มีข้อมูลที่แน่ชัด มีการสันนิษฐานว่าน่าจะก่อตั้งมาก่อนปี พ.ศ. 2479 เพราะมีการเริ่มก่อตั้งโรงเรียนบ้านคอนแก้ว ในปี พ.ศ. 2479 นั้นเอง

แต่แรกเริ่มตำบลคอนแก้วมีหมู่บ้านเพียง 6 หมู่บ้านคือบ้านบ่อญี่ปุ่น บ้านคอนแก้ว บ้านศาลา บ้านป่าแจะ บ้านพระนอน และบ้านป่าวรอก ต่อมาได้มีการจัดตั้งหมู่บ้านเพิ่มเติมในภายหลังคือ บ้านสันเหมือง บ้านชะเอือง บ้านสบสา-หนองพาน และบ้านพระเจ้านั่งโก้น ทำให้ปัจจุบันตำบลคอนแก้วมีหมู่บ้านทั้งสิ้น 10 หมู่บ้านด้วยกัน ในส่วนของการประกอบอาชีพนั้นส่วนใหญ่ในอดีต ประชากรในพื้นที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรทั้งหมด แต่ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2570 (สันนิษฐานว่าเป็นระยะเวลาใกล้เคียงกับการก่อตั้งหมู่บ้าน)

จอมพล ป. (แปลก) พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น(สมัยที่ 1 และสมัยที่ 2 นับจากวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2481 – 1 สิงหาคม พ.ศ. 2487) ได้ทำการเรียกเวนคืนที่ดินทางฝั่งซ้ายของถนนเชียงใหม่-ฝาง (ด้านตะวันตก) จากประชาชนเพื่อใช้เป็นพื้นที่ราชการและเขตพื้นที่ทางราชการทหาร พื้นที่ในการทำการเกษตรจึงลดลงและทำให้เกษตรกรในพื้นที่มีจำนวนน้อยและพื้นที่ส่วนใหญ่กลายเป็นพื้นที่ของส่วนราชการ

ด้านประวัติศาสตร์นั้นพบว่าในปี พ.ศ. 2483 ซึ่งเป็นช่วงระหว่างการทำสงครามโลกครั้งที่สอง(1 กันยายน พ.ศ. 2482 - 2 กันยายน พ.ศ. 2488) กองทัพญี่ปุ่นได้เคลื่อนทัพผ่านพื้นที่ประเทศไทยและจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้มีทหารญี่ปุ่นเข้ามาพักในพื้นที่ตำบลคอนแก้ว บริเวณวัดโสภณาราม และพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งในส่วนนี้ได้มีหลักฐานเป็นการขุดค้นพบโครงกระดูกของทหารญี่ปุ่น หมวก และดาบขามูไรในพื้นที่โดยชาวบ้านและทางการญี่ปุ่นได้ประสานเข้ามาขอขุดค้น ตำบลคอนแก้ว ได้ยกระดับจากสภาตำบลคอนแก้ว เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้วเมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.

2538 โดยมีฐานะเป็น อบต.ชั้น 4 ใช้อาคารสภาตำบลภายในวัดโสภณาราม จนกระทั่งปี พ.ศ. 2540 ได้รับการเลื่อนระดับเป็น อบต.ชั้นที่ 3 และย้ายที่ทำการมาตั้งอยู่ที่ เลขที่ 200 หมู่ที่ 4 บ้านป่าววก ตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่วิม จังหวัดเชียงใหม่ จนกระทั่งปัจจุบัน

1.2 ข้อมูลสภาพพื้นที่และภูมิประเทศ

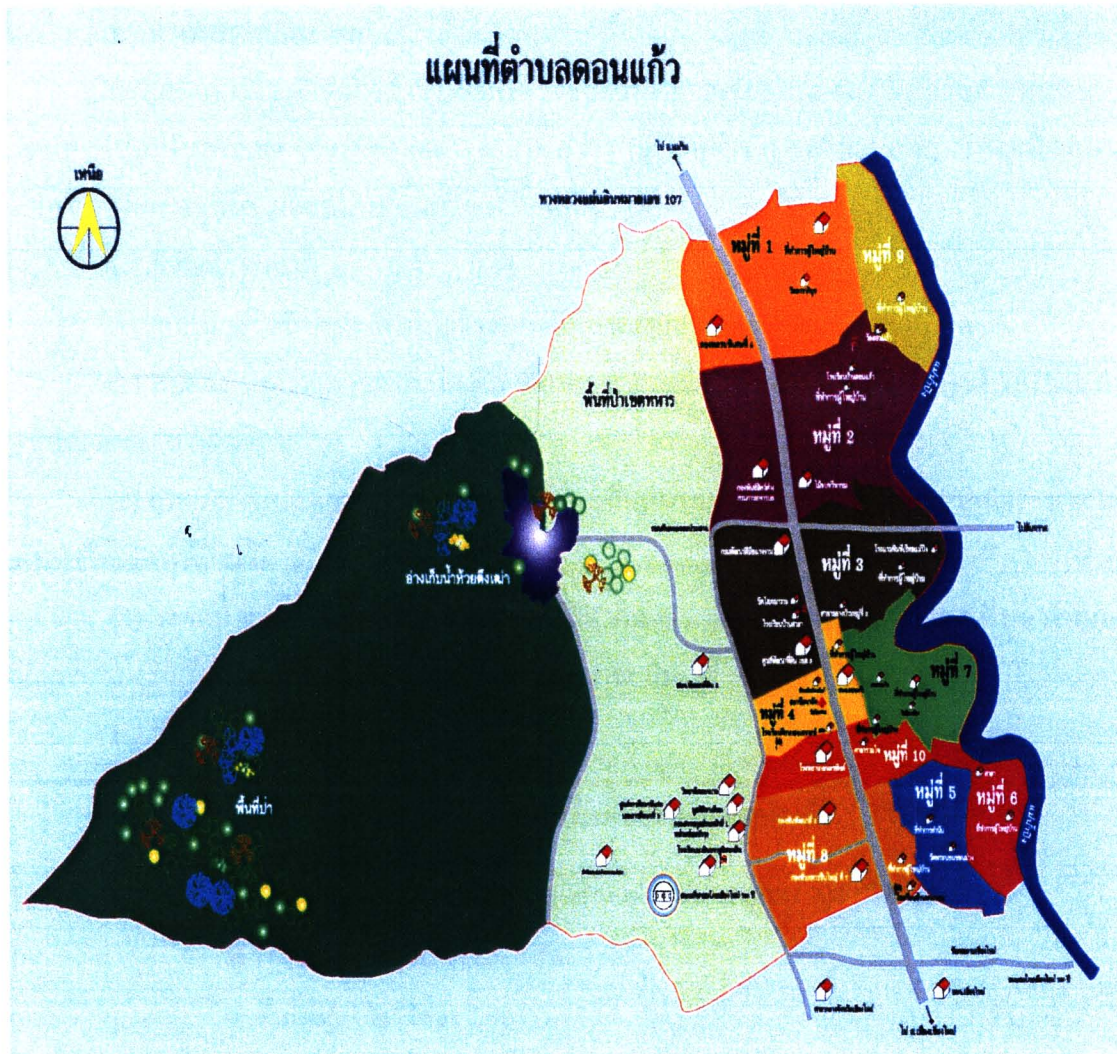
1.2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลคอนแก้ว ตั้งอยู่ด้านทิศใต้ของอำเภอแม่วิม ระยะห่างจากที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอแม่วิม ประมาณ 8 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 107 (ถนนสายเชียงใหม่-ฝาง) มีสภาพการคมนาคมโดยทั่วไป ระหว่างที่ว่าการอำเภอแม่วิม และตัวจังหวัดเชียงใหม่อยู่ในระดับดี

ตำบลคอนแก้วมีเขตติดต่อโดยรอบโดย ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลแม่สา อำเภอแม่วิม ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลช้างเผือก ตำบลป่าตัน อำเภอเมือง ทิศตะวันออกติดต่อกับ ตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง และตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแม่วิม ทิศตะวันตกติดต่อกับ เขตอุทยานแห่งชาติสุเทพ-ปุย และตำบลแม่แรม อำเภอแม่วิม จังหวัดเชียงใหม่

1.2.2 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ โดยทั่วไปของตำบลคอนแก้วเป็นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำปิงต่อเนื่องกับตำบลแม่สา มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 34.953 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่อยู่อาศัยของราษฎร หรือเขตชุมชน 1 ใน 4 ของพื้นที่ทั้งหมด คือ พื้นที่ทางฝั่งขวาของถนนเชียงใหม่-ฝาง (ด้านตะวันออก) สำหรับพื้นที่ที่เหลืออีก 3 ใน 4 ส่วนของพื้นที่ทั้งหมดเป็นเขตทหาร และเขตอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย อยู่ในความดูแลของเขตทหารเกือบทั้งหมด ประมาณ 20,000 ไร่ อยู่ทางฝั่งซ้ายของถนนเชียงใหม่-ฝาง (ด้านตะวันตก) และพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งของส่วนราชการหน่วยงานของรัฐ มีความสูงเหนือระดับน้ำทะเล ประมาณ 350 เมตร

ภาพที่ 8 แผนที่ตำบลคอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว (2552)

1.2.3 พื้นที่ป่า

ตำบลคอนแก้วมีพื้นที่ทั้งสิ้น 21,846 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าไม้และเขตทหาร พื้นที่ป่าส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ประเภทไม้ผลัดใบ อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ สุเทพ-ปุย และแม่สา

1.2.4 แหล่งน้ำ

1. แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญที่ใช้ทางการเกษตรและบริโภค มีลำน้ำแม่สาและลำน้ำปิง ที่มีสภาพน้ำดี ใช้เพื่อการเกษตร

2. แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ได้แก่ บ่อบาดาล (สาธารณะ) จำนวน 5 แห่ง บ่อบาดาลส่วนตัว จำนวน 70 บ่อ ประปาภูมิภาค จำนวน 10 แห่ง และประปาหมู่บ้าน จำนวน 7 แห่ง

1.2.5 เส้นทางคมนาคม

ตำบลคอนแก้ว ตั้งอยู่ฝั่งซ้าย และฝั่งขวาของถนนสายเชียงใหม่-ฝาง มีสภาพการคมนาคม โดยทั่วไปอยู่ในสภาพดี สภาพการคมนาคมระหว่างหมู่บ้านต่าง ๆ ของตำบลส่วนใหญ่เป็นถนน แอสฟัลท์ติกคอนกรีต และถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก

1.2.6 ภัยธรรมชาติ

ตำบลคอนแก้ว มีปัญหาด้านภัยธรรมชาติที่สำคัญและเกิดขึ้นอยู่เสมอ ดังนี้ คือ

(1) ภัยแล้ง ช่วงระยะเวลาที่เกิด คือ เดือนเมษายน-มิถุนายน ทำให้เกิดปัญหาด้านน้ำกินน้ำใช้ประมาณ 70 ครัวเรือน

(2) อุทกภัย ตำบลคอนแก้ว มีอุทกภัยในช่วงเดือนกรกฎาคม-ตุลาคม เนื่องจากน้ำระบายไม่ทันทำให้เกิดน้ำท่วมขัง

(3) วาตภัย ช่วงระยะเวลาที่เกิด คือ เดือนมีนาคม-เมษายน และมักจะมีพายุลูกเห็บทำให้เกิดปัญหา 20 ครัวเรือน และปัญหาด้านการเกษตรประมาณ 100 ไร่

1.2.7 ขนาดพื้นที่ถือครอง

ภาพที่ 9 การใช้ประโยชน์พื้นที่ของตำบลคอนแก้ว

ที่มา : ปรับปรุงจากข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว (2552)

พื้นที่ของตำบลคอนแก่นั้นมีพื้นที่ทั้งหมด 21,846 เป็นพื้นที่ของส่วนราชการได้แก่ พื้นที่ทหาร สถานที่ราชการและอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ประมาณ 20,500 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตร 818 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัย 434 ไร่ และพื้นที่สาธารณะ 94 ไร่

1.3 ข้อมูลด้านสังคม

1.3.1 จำนวนประชากรและครัวเรือน

ประชากรของตำบลคอนแก่นเป็นคนไทยพื้นเมืองและคนไทยภาคกลาง เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่เป็นข้าราชการที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคอื่น แต่มาทำงานในจังหวัดเชียงใหม่

1.3.2 การแบ่งเขตการปกครอง

ตำบลคอนแก่น แบ่งเขตการปกครองในตำบล ออกเป็น 10 หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 3 การจำแนกหมู่บ้าน เขตการปกครอง ตำบลคอนแก่น อำเภอแมริ่ม จังหวัดเชียงใหม่

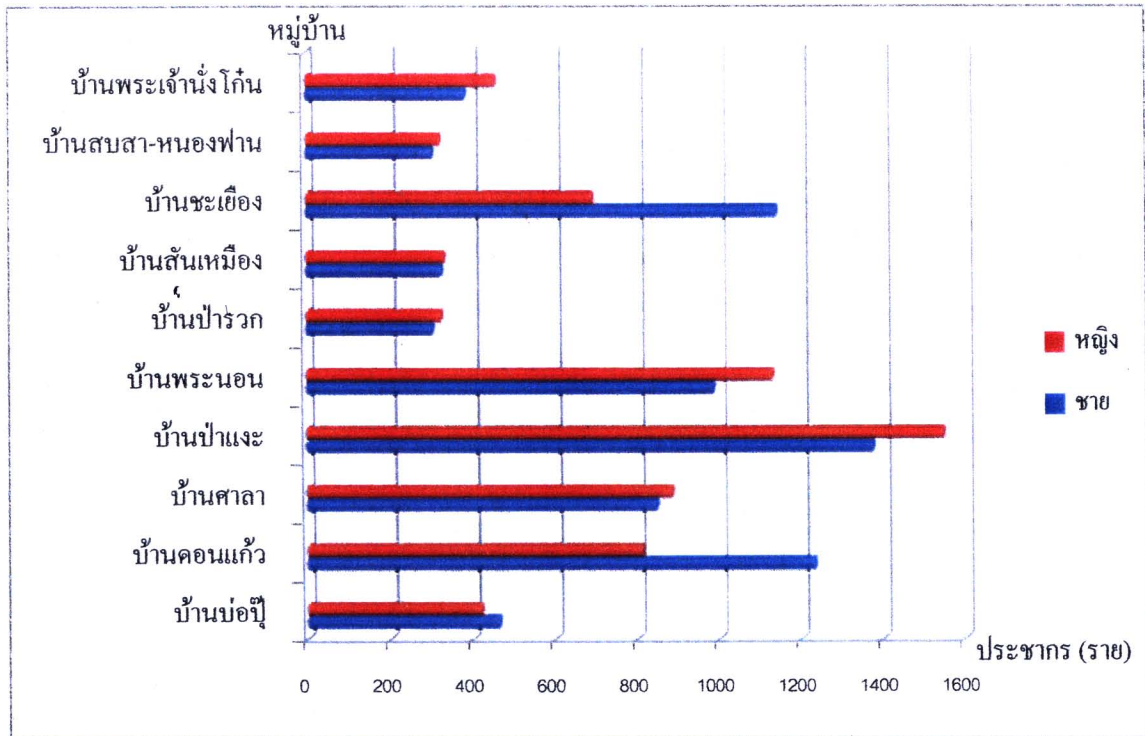
หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ปีที่ก่อตั้งตั้ง	ลักษณะชาติพันธุ์ ของคนในชุมชน	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร (คน)
		หมู่บ้าน			
1	บ้านบ่อปู่	พ.ศ. 2457	ไทยพื้นเมือง	2.782	879
2	บ้านคอนแก่น	พ.ศ. 2457	ไทยพื้นเมือง	4.128	2,038
3	บ้านศาลา	พ.ศ. 2457	ไทยพื้นเมือง	4.087	1,726
4	บ้านป่าแะ	พ.ศ. 2457	ไทยพื้นเมือง	2.706	2,914
5	บ้านพระนอน	พ.ศ. 2457	ไทยพื้นเมือง	1.921	2,112
6	บ้านป่ารวก	พ.ศ. 2457	ไทยพื้นเมือง	1.368	626
7	บ้านสันเหมือง	พ.ศ. 2540	ไทยพื้นเมือง	1.642	656
8	บ้านชะเอือง	พ.ศ. 2543	ไทยพื้นเมือง	2.744	1,828
9	บ้านสบสา-หนองฟาน	พ.ศ. 2543	ไทยพื้นเมือง	1.216	623
10	บ้านพระเจ้านั่งโก้น	พ.ศ. 2544	ไทยพื้นเมือง	1.409	837
		รวม		34.953	14,239

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก่น (2552)

ที่มา : ปรับปรุงจากข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก่น (2552)

1.3.3 ประชากรและครัวเรือน

ตำบลคอนแก้ว มีจำนวนประชากรในปี พ.ศ. 2552 จำนวน 14,239 คน แยกเป็น ชาย 7,339 คน หญิง 6,900 คน ครัวเรือนจำนวน 5,826 ครัวเรือน (ดังภาพที่ 10 และตารางที่ 4)

ภาพที่ 10 จำนวนประชากรชายและหญิงของตำบลคอนแก้ว

ที่มา : ปรับปรุงจากข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว (2552)

ตารางที่ 4 ครัวเรือน ของตำบลคอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ.2552

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ครัวเรือนทั้งหมด	ครัวเรือนเกษตร
1	บ้านบ่อญี่ปุ่น	536	20
2	บ้านคอนแก้ว	868	14
3	บ้านศาลา	915	20
4	บ้านป่าแะ	658	20
5	บ้านพระนอน	1,024	3
6	บ้านป่าววก	236	18
7	บ้านสันเหมือง	264	33

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ครัวเรือนทั้งหมด	ครัวเรือนเกษตร
8	บ้านชะเยือง	839	2
9	บ้านสบสา-หนองฟาน	240	81
10	บ้านพระเจ้านั่งโก้น	282	10
รวม		5,862	221

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว (2552)

1.3.4 ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน

การตั้งบ้านเรือนเป็นชุมชนใหญ่แบบถาวรไม่เคลื่อนย้ายถิ่นฐาน ตั้งอยู่บริเวณสองฟากถนน เชียงใหม่-ฝาง โดยส่วนใหญ่จะมีชุมชนหนาแน่นทางฝั่งด้านทิศตะวันออก หรือฝั่งขวาของถนน เชียงใหม่-ฝาง หรือแถบลุ่มแม่น้ำปิง ส่วนด้านทิศตะวันตก หรือฝั่งซ้ายของถนนเชียงใหม่-ฝาง จะเป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการ และเขตอุทยานแห่งชาติสุเทพ-ปุย รวมพื้นที่ที่ประชาชนอาศัยอยู่จริงๆ ประมาณ 8 ตารางกิโลเมตร

1.3.5 การศึกษา

การศึกษาของประชาชนในตำบลคอนแก้ว มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับก่อน ประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา โดยมีสถานศึกษาจำแนกตามสังกัด ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สถานศึกษาและที่ตั้ง

ชื่อสถานศึกษา	ที่ตั้ง
1. โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 2	
- โรงเรียนบ้านดอนแก้ว	หมู่ 2
- โรงเรียนบ้านศาลา	หมู่ 3
- โรงเรียนบ้านพระนอน	หมู่ 8
2. โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา	
- โรงเรียนนวมินทราชูทิศพายัพ	หมู่ 8
- โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่	หมู่ 4
- กองการศึกษาเพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8	หมู่ 8
3. กรมการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย	
- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย	หมู่ 4
4. กระทรวงสาธารณสุข	
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี	หมู่ 8
5. องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว	
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.ดอนแก้ว	หมู่ 2
6. เอกชน	
- อนุบาลเจริญวัย	หมู่ 4

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว (2552)

1.3.6 ผู้นำชุมชน

ผู้นำชุมชนที่ประชาชนให้ความนับถือ มีลักษณะเช่นเดียวกับหมู่บ้าน ตำบลโดยทั่วไป เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระ หมอผี เป็นต้น แต่ระดับความเชื่อถืออาจแตกต่างกันออกไปแต่ละหมู่บ้าน

1.4 ด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว

1.4.1 รายได้บุคคล

จากการประเมินของชุมชน ประชากรของตำบลดอนแก้วมีรายได้เฉลี่ยจากภาคเกษตรกรรม 42,263 บาท/คน/ปี และรายได้นอกภาคเกษตรกรรม 50,000 บาท/คน/ปี

1.4.2 การประกอบอาชีพ

ประชากรของตำบลคอนแก้ว ประกอบอาชีพต่างๆ ได้แก่ เกษตรกรจำนวน 234 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 4 ของครัวเรือนทั้งหมด ค้าขายจำนวน 1,172 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 20 ของครัวเรือนทั้งหมด รับจ้างจำนวน 3,048 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 52 ของครัวเรือนทั้งหมด รับราชการจำนวน 997 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 17 ของครัวเรือนทั้งหมด และประชากรที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ จำนวน 411 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 7 ของครัวเรือนทั้งหมด

1.4.3 การจำแนกฐานะทางด้านเศรษฐกิจ

ตารางที่ 6 ฐานะทางเศรษฐกิจของประชากรตำบลคอนแก้ว อำเภอแมริม เชียงใหม่

ระดับครัวเรือนประชากร	จำนวนครัวเรือนที่จำแนกได้	ประมาณรายได้ บาท/ครอบครัว/ปี
ระดับดี	2,813	120,001 ขึ้นไป
ระดับปานกลาง	704	20,001-120,000
ระดับยากจน	2,345	10,000-20,000

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว (2552)

1.4.4 แหล่งซื้อขายสินค้า

ผลผลิตทางด้านเกษตร เกษตรกรจะนำไปจำหน่ายในแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

1. นำไปขายเองในตลาดตัวเมือง ร้อยละ 20 ของครัวเรือน
2. ขายให้พ่อค้าคนกลางในท้องถิ่นเอง ร้อยละ 80 ของครัวเรือน
3. ส่งขายตรงที่ตลาดกรุงเทพ ร้อยละ - ของครัวเรือน

1.4.5 แหล่งเงินทุน

1. ใช้เงินทุนของตนเอง ร้อยละ 5 ของครัวเรือนเกษตรกร
2. ธกส. ร้อยละ 80 ของครัวเรือนเกษตรกร
3. สหกรณ์ ร้อยละ 5 ของครัวเรือนเกษตรกร
4. ธนาคาร ร้อยละ - ของครัวเรือนเกษตรกร
5. พ่อค้า เอกชน ร้อยละ 10 ของครัวเรือนเกษตรกร

1.4.6 การท่องเที่ยว

ในตำบลคอนแก้ว มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ศาสนา และประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยดึ่งเฒ่า อ่างเก็บน้ำแม่จอก น้ำตกตาด

หมอก ผาลาด ผากบ วัดพระนอนขอนม่วง วัดโสภณาราม พิพิธภัณฑ์วัดโสภณาราม วัดคาราภิมุข วัดคอนแก้ว วัดปียาราม และสำนักสงฆ์สันเหมืองประชาราม

1.5 ด้านสาธารณสุข

ในตำบลคอนแก้ว มีสถานบริการด้านสาธารณสุขหลายหน่วยงาน มีโรงพยาบาลประจำจังหวัด 1 แห่ง มีสถานบริการด้านการส่งเสริมพัฒนา และฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายของประชาชน รวมทั้งมีวิทยาลัยพยาบาลประจำจังหวัด มีสถานอนามัย 1 แห่ง ศูนย์แพทย์ชุมชน 1 แห่ง ให้การดูแลสุขภาพของประชาชนได้อย่างครอบคลุม รวมทั้งมีคลินิกเอกชน ร้านขายยา และสถานบริการแพทย์แผนไทย ทำให้ประชาชนตำบลคอนแก้ว มีโอกาสเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข ส่งผลถึงสภาวะสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรงของประชาชน ได้แก่ โรงพยาบาลนครพิงค์ สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ สถานอนามัยตำบลคอนแก้ว ศูนย์สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ฯลฯ โดยศูนย์แพทย์ชุมชนตำบลคอนแก้ว และสถานอนามัยตำบลคอนแก้ว มีบุคลากรที่ให้บริการประชาชน จำนวน 9 คน มีแพทย์ออกมาปฏิบัติงานตรวจรักษา สัปดาห์ละ 2 วัน มีพยาบาล และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ให้บริการประชาชนทุกวัน ทำให้ประชาชนตำบลคอนแก้ว ได้รับความสะดวกรวดเร็วในการรับบริการด้านสาธารณสุข

1.6 ผู้สูงอายุ

ในปี 2552 ตำบลคอนแก้วมีผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 1,366 คน คิดเป็นร้อยละ 9.59 ของประชากรทั้งหมดในตำบลคอนแก้ว ทั้งนี้ตำบลคอนแก้วเป็นตำบลที่มีการรวมตัวของผู้สูงอายุที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเบี้ยยังชีพจำนวน 938 คน โดยการแยกเป็นผู้สูงอายุที่ได้รับการจัดสรรตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลจำนวน 705 คน จากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 153 คน และองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้วใช้งบประมาณจากรายได้ของ อบต.จำนวน 80 คน เป็นผู้สูงอายุที่ได้รับเงินบำนาญ และอื่นๆ 192 คน สำหรับผู้สูงอายุจำนวน 236 คน เป็นผู้สูงอายุที่ไม่ประสงค์ยื่นความจำนงรับเงินช่วยเหลือเบี้ยยังชีพ

1.7 สถาบันเกษตรกร

ตำบลคอนแก้วมีการรวมกลุ่มของประชาชน เป็นสถาบันเกษตรกรเช่นเดียวกับตำบลอื่นๆ ที่สำคัญ ได้แก่

1. กลุ่มนิติบุคคล จำนวน 1 กลุ่ม คือ กลุ่มเกษตรกรทำนาคอนแก้ว สมาชิก 80 คน

ตารางที่ 7 (ต่อ)

การทำการเกษตร	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
กะหล่ำปลี	↔										↔	
เลี้ยงสัตว์	←	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→
วัว	←	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→
ไถ่บ้าน, ไถ่ชน	←	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→
ปลา	←	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→

ที่มา : ประชุมกลุ่มย่อย ผู้นำชุมชนและตัวแทนเกษตรกรตำบลคอนแก้ว (2553)

1.9 ด้านสาธารณูปโภค

1.9.1 เส้นทางคมนาคม

ตำบลคอนแก้วตั้งอยู่ฝั่งซ้ายและฝั่งขวานถนนเชียงใหม่-ฝางมีสภาพการคมนาคมโดยทั่วไปอยู่ในสภาพดี สภาพการคมนาคม ระหว่างหมู่บ้านต่าง ๆ ของตำบลส่วนใหญ่เป็นถนนแอสฟัลท์ติกคอนกรีต และถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก

1.9.2. ประปา

การประปาของตำบลคอนแก้ว

- ประปาหมู่บ้านจำนวน 7 แห่ง ครั้วเรือนที่ใช้น้ำจากระบบประปา จำนวน 2,881 ครั้วเรือน
- การประปาส่วนภูมิภาค ครั้วเรือนที่ใช้น้ำจากระบบประปา จำนวน 2,981 ครั้วเรือน

1.9.3. ไฟฟ้า

(1) มีไฟฟ้าเข้าถึงทุกหมู่บ้าน

- ครั้วเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ 5,862 ครั้วเรือน
- ครั้วเรือนที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ - ครั้วเรือน

(2) จำนวนโคมไฟฟ้าสาธารณะ 450 ดวง

1.10 โครงการจัดหมู่บ้านตัวอย่างห้วยดึ่งเผ่าอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ในพื้นที่ของตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่อรม จังหวัดเชียงใหม่มีหมู่บ้านตัวอย่างอันเนื่องมาจากพระราชดำริ คือ โครงการจัดหมู่บ้านตัวอย่างห้วยดึ่งเผ่าอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ของทางราชการทหารโดยหมู่บ้านดังกล่าวได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงเยี่ยมศูนย์เกษตรกรรมทหารจังหวัดทหารบกเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2523 และได้ทรงทราบถึงปัญหาการขาดแคลนน้ำที่ใช้ในการเกษตร จึงมีพระราชดำริให้สร้างอ่างเก็บน้ำขนาดความจุ 1.4 ล้านลูกบาศก์เมตร ที่ตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่อรม จังหวัดเชียงใหม่ และต่อมาได้ทรงทราบว่าในบริเวณที่สร้างอ่างเก็บน้ำนั้น มีราษฎรบุกรุกพื้นที่เข้ามาอาศัยและทำกิน ซึ่งเป็นพื้นที่ของทางราชการทหาร จึงได้มีพระราชดำริให้รวบรวมราษฎรที่บุกรุกพื้นที่ดังกล่าว มาจัดตั้งเป็นหมู่บ้านตัวอย่าง โดยให้กองทัพบกที่ 3 จึงได้จัดตั้งเป็น “โครงการจัดหมู่บ้านตัวอย่างห้วยดึ่งเผ่าอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ขึ้นเมื่อ 8 มีนาคม 2530 โดยให้มณฑลทหารบกที่ 33 เป็นหน่วยดำเนินการ ต่อมากองทัพบกได้มีนโยบายให้จัดการท่องเที่ยวในหน่วยทหารขึ้น มณฑลทหารบกที่ 33 จึงได้พัฒนาอ่างเก็บน้ำห้วยดึ่งเผ่า ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งทางด้านเกษตรกรรม การท่องเที่ยว รวมทั้งการพักผ่อนหย่อนใจ

ในปี 2540 อ่างเก็บน้ำห้วยดึ่งเผ่า ได้รับงบประมาณจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมาพัฒนาพื้นที่ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สมบูรณ์แบบมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ท่ามกลางบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ ทำให้ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมาก

ราษฎร

ปัจจุบันมี 67 ครอบครัว ประชากร 217 คน

ที่อยู่อาศัย

เดิมมี 81 แปลง เป็นพื้นที่ใช้ไม่ได้เนื่องจากเป็นร่องห้วย 3 แปลง เป็นพื้นที่มีท่อน้ำประปาผ่านกลางพื้นที่ 1 แปลง ให้สหกรณ์ห้วยดึ่งเผ่า ใช้ประโยชน์ 2 แปลง คงมีพื้นที่อาศัย 75 แปลงดังนี้

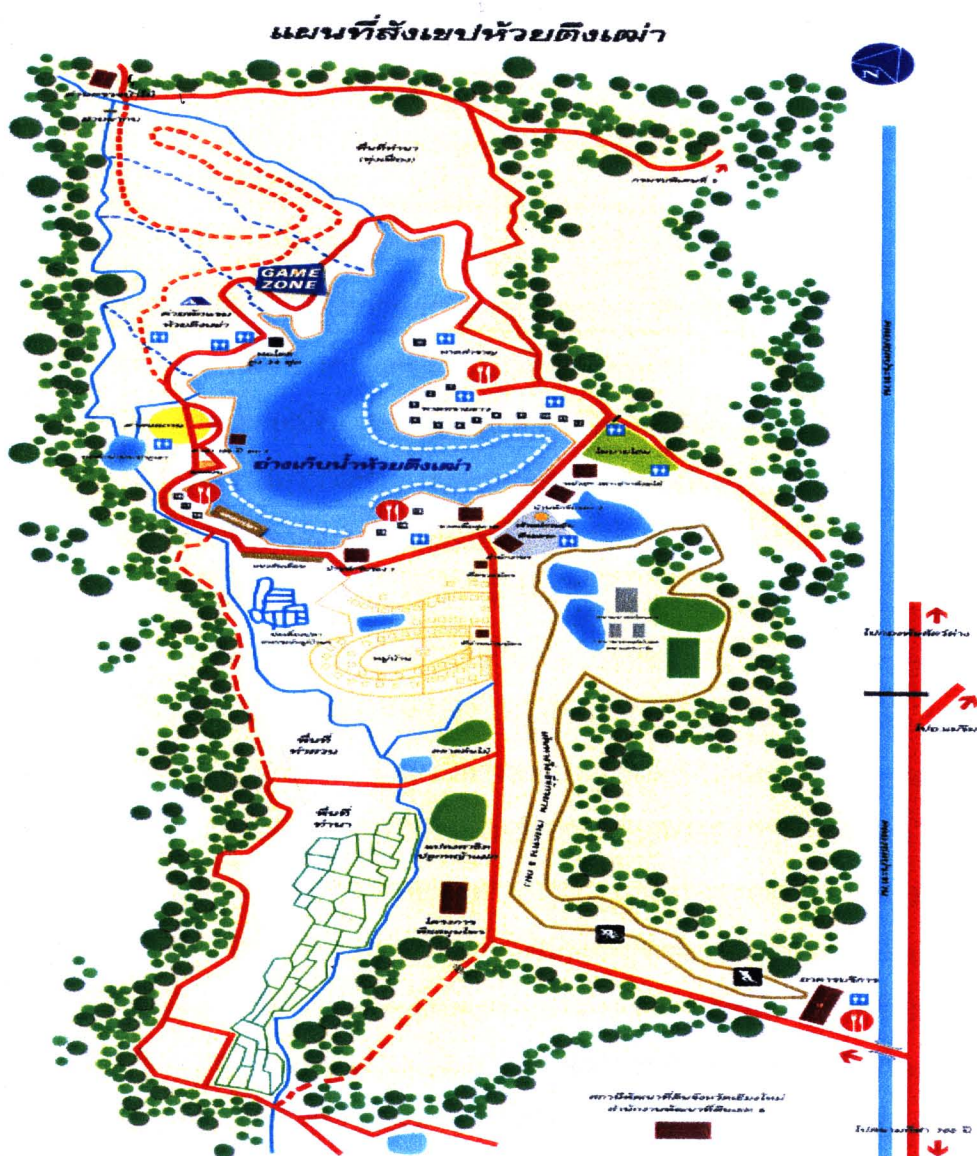
1. จัดให้ครอบครัวห้วยดึ่งเผ่าในปัจจุบัน 67 แปลง โดยทำสัญญาอาศัยราษฎรมีกำหนด 3 ปี (1 ต.ค. 2549 – 30 ก.ย. 2552)
2. ราษฎรขอที่อาศัยเพิ่มเติมในครอบครัวแยกใหม่ 3 แปลง (อยู่ระหว่างขออนุมัติ)
3. คงเหลือที่อาศัย 4 แปลง

อาชีพ

ประชาชนในหมู่บ้านตัวอย่างห้วยตึงเฒ่าอันเนื่องมาจากพระราชดำริประกอบการร้านค้าใน
อ่างเก็บน้ำห้วยตึงเฒ่าจำนวน 6 ร้าน เป็นพนักงานอ่างเก็บน้ำห้วยตึงเฒ่าจำนวน 40 คน ส่วนที่เหลือ
มีอาชีพรับจ้างทั่วไป

การปกครอง

จัดตั้งเป็นหมู่บ้านห้วยตึงเฒ่าโดยมีผู้นำหมู่บ้านคือ นายมานิตย์ กันแก้ว และคณะกรรมการหมู่บ้านจำนวน 13 คน อยู่วาระ 2 ปี

ภาพที่ 11 แผนที่โครงการจัดหมู่บ้านตัวอย่างห้วยตึงเฒ่า อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวอ่างเก็บน้ำห้วยตึงเฒ่า (2553)

2. สถานการณ์ไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ตำบลคอนแก้ว

ในอดีตปัญหาไฟฟ้าที่เกิดขึ้นนั้นไม่มีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อคนในชุมชนดังเช่นปัจจุบัน โดยในอดีตก็มีการเผาในพื้นที่ป่าเช่นกัน นอกจากนั้นในส่วนของ การเผาในที่โล่งก็เผากันทุกบ้านไม่ว่าจะเป็นเศษวัสดุจากการเกษตรหรือการเผาในพื้นที่ป่าเพื่อหาของป่าตามฤดูกาลตามความเชื่อว่าการเผาไหม้จะเกิดต่างๆ หรือผักหวานก็จะออกมาก ทั้งนี้การหาของป่าในอดีตนั้นถือว่าเป็นวิถีชีวิตที่สำคัญของคนในชุมชน และของป่ายังเป็นอาหารธรรมชาติตามฤดูกาลที่สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เพราะชุมชนตำบลคอนแก้วเคยเป็นชุมชนที่ประชากรส่วนใหญ่ทำการเกษตรเป็นหลัก ก่อนที่จะเปลี่ยนมาเป็นชุมชนที่มีประชากรส่วนใหญ่ทำงานในหน่วยงานราชการเนื่องจากการตั้งศูนย์ราชการในพื้นที่ แต่ไฟป่าก็ไม่ได้เป็นปัญหาเหมือนดังเช่นทุกวันนี้ ชาวบ้านเล่าว่าในอดีตย้อนไปประมาณ 20 – 30 ปีก่อน หากมองขึ้นไปบนดอยสุเทพในตอนกลางคืนในช่วงเดือนธันวาคม ถึง เมษายน ก็จะเห็นไฟป่าไหม้เป็นแถวตามแนวสันดอย แต่ก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อคนในชุมชนมากนัก แต่ในปัจจุบันกลับเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่างๆ คนในชุมชน

การแก้ไขปัญหาลักษณะของนโยบายของภาครัฐได้มีการห้ามไม่ให้มีการเผาในที่โล่งและพื้นที่ป่า ซึ่งเหตุนี้ชาวบ้านเชื่อว่าทำให้เกิดการสะสมเชื้อเพลิงในพื้นที่ป่า และเมื่อเกิดไฟขึ้นจึงทำให้เกิดไฟป่าที่มีความรุนแรงอย่างมาก นอกจากนี้พื้นที่ของตำบลคอนแก้วนั้นอยู่ในพื้นที่ลักษณะเป็นแอ่งกระทะเช่นเดียวกับอำเภอเมืองเชียงใหม่ เมื่อเกิดไฟป่าและเกิดควันแล้วทำให้ไม่มีการระบายอากาศและควันไฟ อีกทั้งยังมีควันที่ลอยมาสมทบจากทางอำเภอพร้าวและอำเภออื่น ๆ กลัดเกลียด ทำให้ประสบปัญหาสุขภาพจากหมอกควันที่เกิดขึ้น

สถานการณ์ที่เกิดในปัจจุบัน โดยเฉพาะพื้นที่ที่เกิดปัญหาคือชุมชนห้วยดิงเฒ่าที่อยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 3 บ้านศาลา ส่วนใหญ่แล้วปัญหาไฟป่าที่เกิดขึ้นคนในชุมชนมองว่ามักจะเกิดจากคนภายนอกที่เข้าไปในพื้นที่ซึ่งจากการสังเกตการณ์ของคนในชุมชนพบว่าส่วนใหญ่การเกิดไฟป่ามักจะเกิดในช่วงวันเสาร์ อาทิตย์ที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามา ไม่ว่าจะเป็นจากชุมชนภายนอกหรือหมู่บ้านที่ตั้งอยู่รอบๆ และที่เป็นส่วนสำคัญคือการลักลอบเข้ามาหาของป่าในพื้นที่ป่าของแรงงานที่มาทำงานในพื้นที่ ซึ่งโดยส่วนใหญ่มักจะลักลอบเข้ามาตามเส้นทางต่างๆ เพื่อจะไม่ต้องผ่านด่านตรวจหน้าทางเข้าอ่างเก็บน้ำ และไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการเข้าพื้นที่ (ตามปกติต้องจ่ายค่าธรรมเนียมเข้าอ่างเก็บน้ำห้วยดิงเฒ่าคนละ 20 บาท) ในส่วนของปัญหาที่เกิดจากคนในชุมชนเองก็ยังคงมีอยู่แต่ก็เป็นส่วนน้อยเนื่องจากชุมชนห้วยดิงเฒ่า เป็นโครงการหมู่บ้านตัวอย่างตามพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ และอยู่ในเขตการปกครองของมณฑลทหารบกที่ 33 ปัจจุบันหน่วยงานทหารได้ให้ทางชุมชนบริหารจัดการด้วยตนเองแต่ก็ยังคงต้องยึดถือตามกฎระเบียบและทหารมีหน้าที่ดูแลกำกับและให้คำปรึกษา ในรูปแบบของสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวอ่างเก็บน้ำห้วยดิงเฒ่า แต่ถึง

อย่างไรก็ตามในปี 2552 ที่ผ่านมาก็ยังมีผู้ที่ฝ่าฝืนและก็มีการจับกุมได้ ซึ่งเป็นคนของชุมชนเอง ซึ่งทางชุมชนก็ได้มีการลงโทษเบื้องต้นตามกฎหมายของชุมชนคือตัดสิทธิ์ในการจับฉลากร้านค้าชุมชน และมีการภาคทัณฑ์เอาไว้ว่าหากมีการกระทำผิดครั้งต่อไปก็จะมีคดียึดออกจากหมู่บ้านโดยการเสนอเรื่องไปยังหน่วยงานของทหารที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่ ซึ่งนอกจากกฎหมายของชุมชนในส่วนนี้ ก็ยังมีการใช้กฎหมายประกอบด้วยนั้นก็คือผู้ที่เป็นคนพื้นที่แล้วทำผิดก็จะได้รับโทษ 2 ทางทั้งจากชุมชนและกฎหมายของรัฐ นอกจากนี้ก็ยังมีมีการจับกุมบุคคลภายนอกที่ลักลอบเข้ามาในพื้นที่เพื่อหาของป่าและทำให้เกิดไฟป่า ซึ่งก็ได้มีการจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายเช่นกัน

การเกิดปัญหาไฟป่าในพื้นที่ตำบลคอนแก่นั้น เริ่มมีผลกระทบที่รุนแรงมากขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน และการที่เกิดปัญหาไฟป่าในพื้นที่ตำบลคอนแก่นก็ได้ส่งผลกระทบต่อคนภายในชุมชนซึ่งสิ่งที่มักประสบในช่วงฤดูไฟป่าก็คือ สภาพอากาศที่ย่ำแย่จากปัญหาหมอกควัน ส่งผลต่ออาการเสียดตาเสียดจมูกเมื่อหายใจเอาฝุ่นละอองซึ่งมีขนาดเล็กมากเข้าไปก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพของคนในชุมชน อีกทั้งในปัญหาในส่วนของการทัศนวิสัยในการมองเห็นแม้กระทั่งผลกระทบที่มีต่อการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวลดลงเนื่องจากสภาพอากาศและทัศนวิสัยที่เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต

3. องค์ความรู้การจัดการไฟป่าในพื้นที่ตำบลคอนแก่น

3.1 ผลกระทบจากปัญหาไฟป่าที่เกิดกับชุมชน

ไฟป่าที่เกิดในพื้นที่ตำบลคอนแก่น ได้ก่อให้เกิดปัญหาและส่งผลกระทบต่างๆ ต่อเกษตรกรและประชาชนผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ดังนี้

- (1) ทำให้ต้นไม้ในป่าเจริญเติบโตช้าลง และทำให้ต้นไม้ขนาดเล็กรวมถึงต้นไม้ที่อยู่พื้นล่างตาย
- (2) ทำให้สภาพความอุดมสมบูรณ์ของดินในพื้นที่ป่าถูกทำลาย ประสิทธิภาพการซึมซับน้ำลดลง และการพังทลายของหน้าดินเพิ่มขึ้น
- (3) ทำให้สัตว์ป่าได้รับบาดเจ็บและขาดแคลนที่อยู่อาศัย
- (4) หมอกควันและฝุ่นละอองจากไฟป่าทำให้เกิดมลพิษทางอากาศและส่งผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพของคนในชุมชน
- (5) หมอกควันจากไฟป่าบดบังทัศนวิสัย ในพื้นที่
- (6) ทำให้การท่องเที่ยวในพื้นที่ลดลงเนื่องจากปัญหาหมอกควันและมลพิษ

3.2 เงื่อนไขและปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาไฟป่าในพื้นที่

(1) เนื่องจากป่าไม้ในเขตอุทยานฯ ที่ติดกับชุมชนนั้นมีลักษณะเป็นป่าเต็งรังซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์และมักจะมีเห็ดและของป่าต่างๆ ในพื้นที่ เช่น เห็ดถอบ ผักหวาน และไข่มดแดง ที่จะเกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกับการเกิดไฟป่า จึงทำให้มีผู้ลักลอบเข้าไปเผาป่าเพราะเชื่อว่าเผาป่าแล้วเห็ดจะออกมาก หรือเผาเพื่อเอาไข่มดแดง แต่เนื่องจากทางชุมชนเองมีระเบียบข้อบังคับอยู่ จึงทำให้คนในชุมชนไม่กล้าเข้ามาเผา ส่วนมากมักจะเป็นคนจากภายนอกหรือคนจากต่างถิ่นที่เข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่

(2) พื้นที่ห้วยตึงเฒ่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชน มีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการตลอดทั้งปีโดยมีนักท่องเที่ยวจากจรัญ และจรัญชนยนต์วิบากหรือแม่กระทั่งผู้ที่ใช้เส้นทางเดินป่า(ส่วนมากจะเป็นชาวต่างชาติ โดยใช้เส้นทางหลังสนามกีฬาสมโภชเชียงใหม่ 700 ปี) ในการวิ่งเพื่อออกกำลังกาย อีกทั้งยังมีทางเข้าออกได้หลายเส้นทางทำให้ยากแก่การตรวจสอบผู้ที่เข้าออกในพื้นที่ และเมื่อมีไฟป่าเกิดขึ้นจึงยากแก่การควบคุม

(3) ความประมาทเลินเล่อของผู้ที่เข้ามาใช้พื้นที่ป่าซึ่งอาจเกิดจากการทิ้งก้นบุหรี่ที่ดับไม่สนิทหรือกิจกรรมอื่นๆ ที่ทำโดยไม่ตั้งใจซึ่งทำให้เกิดไฟป่าเนื่องจากบริเวณป่ามีเชื้อเพลิงอยู่มาก

(4) นโยบายของภาครัฐที่มีการห้ามเผา ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาไฟป่า คือการที่ภาครัฐห้ามเผาในพื้นที่ป่านั้น เมื่อเกิดการสะสมของเชื้อเพลิงมากๆ เมื่อเกิดไฟป่าทำให้ยากแก่การควบคุมเพราะไฟที่ดับนั้นบางที่ยังระอุอยู่ด้านล่างจึงทำให้เกิดการลุกไหม้ขึ้นมาใหม่ได้ และจากการสำรวจของชาวบ้านพบว่าในบางปีก่อนการเกิดไฟป่านั้น เศษใบไม้ที่ร่วงหล่นทับถมกันอยู่นั้นหนาถึง 1 เมตรซึ่งนับว่าเป็นเชื้อเพลิงอย่างดี เมื่อมีการลุกไหม้แล้วจึงทำการดับได้ยาก

(5) การจุดไฟเผาเพื่อกลั่นแกล้งเจ้าหน้าที่ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาไฟป่า โดยเกิดจากการที่ในบางครั้งเจ้าหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบในพื้นที่เกิดการผัดใจกับคนนอกพื้นที่จึงทำให้เกิดการเผาป่าเพื่อกลั่นแกล้งให้เจ้าหน้าที่ได้ทำงานหนักขึ้น

(6) การเผาเศษวัสดุทางการเกษตร เช่น ใบไม้ กิ่งไม้ ตอซัง หรือหญ้าแห้งเป็นต้น ในบางครั้งการเผาวัสดุทางการเกษตรในพื้นที่ที่ติดกับป่าก็อาจก่อให้เกิดปัญหาไฟป่าได้เช่นเดียวกัน หากไม่มีการควบคุมที่ดีพอ หรือเจ้าของพื้นที่มีความประมาทเลินเล่อเพราะลมหองพัดเอาไฟไปติดในพื้นที่ป่าได้ซึ่งอาจเกิดจากเกษตรกรจากทางด้านล่างหรือจากเกษตรกรบนพื้นที่สูงก็ได้

(7) การเผาเพื่อทำแนวกันไฟป้องกันแล้วเกิดการลุกลามจนไม่สามารถควบคุมไฟได้

(8) จำนวนเจ้าหน้าที่ ที่ทำหน้าที่ในการดับไฟในพื้นที่ที่มีไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาเพราะพื้นที่ป่านั้นมีบริเวณกว้างทำให้ไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง

3.3 แนวทางแก้ไขปัญหาไฟฟ้า

การศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่ชุมชนตำบลคอนแก้ว ส่วนหนึ่งเป็นแนวทางที่ได้มาจากการจัดกิจกรรมการประชุมกลุ่มย่อยที่ผู้วิจัยจัดขึ้นในชุมชน โดยความร่วมมือของผู้นำ และตัวแทนชุมชนตำบลคอนแก้ว อีกส่วนหนึ่งที่ได้มาจากการร่วมสังเกตการณ์ในเวทีเสวนาขององค์กรต่างๆที่มีหน้าที่รับผิดชอบในปัญหาไฟฟ้าที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

3.3.1 แนวทางแก้ไขปัญหาไฟฟ้า จากเกษตรกรในพื้นที่ ตำบลคอนแก้ว

จากกิจกรรมเวทีชุมชนที่ผู้วิจัยจัดขึ้นในพื้นที่ และจากการสัมภาษณ์ ผู้นำ และตัวแทนชุมชนที่ได้นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาไฟฟ้าต่อผู้วิจัยนั้น สามารถแบ่งเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ แนวทางแก้ไขปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่ ที่มีการดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และ แนวทางแก้ไขปัญหาไฟฟ้าที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนี้

(1) แนวทางแก้ไขปัญหาไฟฟ้าที่ชุมชนดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

(1.1) การจัดทำแนวกันไฟของคนในชุมชนห้วยดึ่งเฒ่าในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม โดยในการแนวกันไฟนั้นมีขนาดความกว้าง 5 เมตรรอบแนวพื้นที่ป่าชุมชน

(1.2) การบวชป่าชุมชนพื้นที่ประมาณ 10 ไร่ที่ติดกับเขตป่าของอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ของชุมชนห้วยดึ่งเฒ่า

(1.3) การสร้างฝายชะลอน้ำโดยชุมชนห้วยดึ่งเฒ่าร่วมกับมณฑลทหารบกที่ 33 และองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว

(1.4) การจัดเวรกรรมการหมู่บ้านห้วยดึ่งเฒ่าออกตรวจตราพื้นที่ในชุมชนวันละ 2 คน โดยปฏิบัติการลาดตระเวนร่วมกับเจ้าหน้าที่ทหาร

(1.5) การตั้งด่านตรวจผู้ที่เข้าไปในพื้นที่ของห้วยดึ่งเฒ่าซึ่งทำได้ไม่ครอบคลุมนักเพราะสามารถลักลอบเข้าไปในพื้นที่ป่าได้หลายเส้นทาง

(1.6) การตั้งด่านตรวจบริเวณ 4 แยกกองพันสัตว์ต่าง ศูนย์อาสาป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน อบต.คอนแก้วและด่านตรวจก่อนทางเข้าอ่างเก็บน้ำห้วยดึ่งเฒ่า

(1.7) กฎระเบียบหมู่บ้านห้วยดึ่งเฒ่าที่กำหนดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนว่าจะมีบทลงโทษต่างๆ เช่นการหมดสิทธิ์ในการจับฉลากบ้านค้า และขับออกจากพื้นที่หมู่บ้าน

(1.8) การจับกุมและดำเนินคดีทางกฎหมายกับบุคคลผู้กระทำความผิด

(1.9) การร่วมมือกันของ องค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว หน่วยงานทหาร อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย และสถานีควบคุมไฟฟ้าจังหวัดเชียงใหม่ และหน่วยงานอื่นๆที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินการตามโครงการหรือแผนงานต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาไฟฟ้า

ตารางที่ 8 แนวทางแก้ไขปัญหาไฟฟ้าในแต่ละหมู่บ้านในตำบลคอนแก้วดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

แนวทางแก้ไขปัญหา	หมู่บ้าน									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. การจัดทำแนวกันไฟ	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	-
2. การบวชป่าชุมชน	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	-
3. การสร้างฝายชะลอน้ำ	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	-
4. การจัดเวรยามตรวจตราพื้นที่	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5. การตั้งด่านตรวจ	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	-
6. ฤดูระเบียบหมู่บ้าน	-	-	✓	-	-	-	-	-	-	-
7. การจับกุมและดำเนินคดีทางกฎหมาย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ที่มา : ประชุมกลุ่มย่อย ผู้นำชุมชนและตัวแทนเกษตรกรตำบลคอนแก้ว (2553)

- (2) แนวทางแก้ไขปัญหาไฟฟ้าที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต
- (2.1) รณรงค์การปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนให้มีความรัก และผูกพันกับพื้นที่ป่าในโครงการ “เยาวชนหมู่บ้านป้องกันอนุรักษ์ป่า”
- (2.2) การจัดทำฝายชะลอน้ำเพิ่มเติม เพื่อช่วยรักษาความชุ่มชื้นให้แก่พื้นที่ป่าในพื้นที่
- (2.3) การนำเศษใบไม้หรือวัสดุการเกษตรมาทำเป็นปุ๋ยหมักแทนการเผาเพื่อใช้ในครัวเรือน
- (2.4) การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนตำบลคอนแก้ว เพื่อวางแผนในการแก้ไขปัญหาคิดตามประเมินผลงาน
- (2.5) การสร้างอาชีพที่มั่นคงให้กับผู้ที่ลักลอบหาของป่าเป็นอาชีพ
- (2.6) การของบประมาณจากส่วนท้องถิ่น(องค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว) เพื่อนำงบประมาณมาจัดการรณรงค์ และแก้ไขปัญห ไฟฟ้าที่เกิดขึ้น
- (2.7) การใช้ไฟควบคุมเพื่อไม่ให้เกิดการสะสมของเชื้อเพลิง คือมีการทยอยเผาเศษใบไม้ในแต่ละช่วงของปีไม่ให้เกิดการสะสม
- (2.8) ส่งเสริมให้ลดการปลูกไม้ผลัดใบในพื้นที่ป่าเพื่อเป็นการช่วยลดปริมาณเชื้อเพลิง
- (2.9) การทำความเข้าใจและปรับแนวคิดเพื่อลดปัญหาระหว่างภาครัฐและชุมชน และเพื่อการทำงานในการแก้ไขปัญหาร่วมกันต่อไปในอนาคต
- (2.10) การเพิ่มบทลงโทษในกฎหมายให้หนักยิ่งขึ้นเพื่อผู้กระทำผิดจะได้มีความเกรงกลัว

(3) การรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการไฟฟ้า

ปัจจุบันการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการไฟฟ้ายังขาดความชัดเจนในการดำเนินงาน ส่วนใหญ่แต่ละหมู่บ้านยังไม่มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อดำเนินการในการป้องกันไฟฟ้า โดยเฉพาะ โดยส่วนของภาครัฐมีเจ้าหน้าที่จากสถานีควบคุมไฟฟ้าเชียงใหม่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่เป็นหน่วยงานหลัก และส่วนของชุมชนประกอบด้วยคณะกรรมการชุมชนห้วยดึ่งเฒ่า พร้อมด้วยกำลังทหารสนับสนุนในส่วนของการสนับสนุนการทอเกี่ยวเก็บน้ำห้วยดึ่งเฒ่า และกำลังสนับสนุนจาก ศูนย์ อปกร. อบต.คอนแก้ว โดยส่วนของชุมชนจะมีการลาดตระเวนและทำแนวกันไฟในช่วงก่อนและระหว่างฤดูไฟฟ้า (กุมภาพันธ์ – เมษายน)

3.3.2 แนวทางแก้ไขปัญหาไฟฟ้าจากภาครัฐ

(1) แนวทางแก้ไขปัญหาไฟฟ้าที่เสนอร่วมกันโดย หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบและชุมชนใกล้เคียงพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เข้าร่วมสังเกตการณ์ในเวทีเสวนาปัญหาไฟฟ้า ซึ่งจัดโดยสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงใหม่ ณ สำนักงานพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 วัดอุปประสงค์ในการเข้าร่วมของผู้วิจัยในเวทีไฟฟ้าเพื่อทราบถึงแนวทางการทำงานวิจัย และหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อใช้ในการวิจัย เวทีเสวนาปัญหาไฟฟ้าครั้งนี้เกิดขึ้นโดยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนด้วยกันซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ และมีความเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย หน่วยงานต่างๆที่เข้าร่วมนั้นได้แก่

1. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดเชียงใหม่
2. สำนักงานพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16
3. อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย
4. สถานีควบคุมไฟฟ้าจังหวัดเชียงใหม่
5. สำนักงานส่งเสริมการทอเกี่ยวเก็บน้ำห้วยดึ่งเฒ่า
6. องค์การบริหารส่วนตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
7. องค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
8. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น
9. ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อชุมชน
10. นักวิจัยอิสระชาวต่างชาติ
11. ตัวแทนชุมชนในชุมชนช้างเคียน และชุมชนช้างเคียนตำบลช้างเผือก
12. ตัวแทนชุมชนบ้านพระนอน ตำบลคอนแก้ว

หลังจากมีการแลกเปลี่ยนแนวคิดของหน่วยงานต่างๆ ที่มีความรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นและตัวแทนจากชุมชนรวมทั้งภาคส่วนต่างๆ ที่เข้าร่วม ทำให้สามารถสรุปแนวทางที่จะดำเนินการแก้ปัญหาในพื้นที่ร่วมกันต่อไปในอนาคตดังต่อไปนี้

1. ผู้นำชุมชนต้องมีภาวะผู้นำ และมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่
2. ปลูกป่าเพิ่มขึ้นเพื่อให้พื้นที่ป่ามีสภาพความชุ่มชื้นเพิ่มยิ่งขึ้น
3. มีการทำฝายชะลอเพิ่มขึ้นและมีการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนต่างๆ มากยิ่งขึ้น
4. การขึ้นทะเบียนควบคุมชมรมนักท่องเที่ยว จักรยาน มอเตอร์ไซด์วิบากที่เข้ามาใช้พื้นที่เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น
5. มีการกำหนดแผนการแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบกับชุมชน และติดตามผลการดำเนินงานอย่างจริงจัง
6. เพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ให้มีความหลากหลายและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้
7. การร่วมมือกันจัดการประโยชน์จากการท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อนำรายได้มาพัฒนาชุมชน
8. ทำความเข้าใจกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ จูงใจคนในชุมชนให้รัก และรู้สึกหวงแหนพื้นที่ป่า และสนับสนุนการทำวิจัยเพื่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างยั่งยืน
9. ใช้แรงจูงใจในความเคารพพระดำนักฎพิงคราชนิเวศน์เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนในการช่วยกันสอดส่องดูแล
10. การเข้มงวดในเรื่องของด่านตรวจในการเข้าพื้นที่
11. การจัดการประชาสัมพันธ์ให้คนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวช่วยกันดูแล และเฝ้าระวังในช่วงก่อนจะถึง และระหว่างฤดูไฟป่า
12. การใช้คนในพื้นที่เป็นคนดูแลแทนการจ้างจากที่อื่นเหมือนที่เป็นอยู่เพราะคนในพื้นที่มีความรัก และรู้จักพื้นที่ดี
13. การให้ชาวเขาเข้าพื้นที่ในการทำเกษตรในที่ราบแทนการเผาป่าเพื่อทำไร่
14. การใช้มาตรการกฎหมายที่มีบทลงโทษรุนแรงเข้าบังคับ

(2) แผนงานและโครงการที่ดำเนินงานโดยหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

การแก้ไขปัญหาไฟป่าในแต่ละพื้นที่ที่ประสบปัญหานั้น นอกจากมีองค์การบริหารส่วนตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีหน้าที่รับผิดชอบแล้ว ก็ยังมีหน่วยงานอื่นที่ต้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ในส่วนของตำบลคอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ก็เช่นเดียวกัน มีหน่วยงานหลักที่ร่วมกันปฏิบัติงานตามโครงการหรือแผนงานต่างๆ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวอ่างเก็บน้ำห้วยตึงเฒ่า สถานีควบคุมไฟป่าเชียงใหม่ อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ และมณฑลทหารบกที่ 33

การร่วมกันทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาไฟป่านั้นแต่ละหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้มีการจัดทำโครงการหรือแผนงานต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหา โดยในบางโครงการก็เป็นโครงการที่มีการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงาน แต่ละโครงการหรือแผนงานนั้นก็ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานในระดับที่แตกต่างกัน ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ หรือหัวหน้าหน่วยงานเพื่อจะทราบถึงผลของการดำเนินงานโครงการว่าอยู่ในระดับใด มีปัญหาด้านใดในแต่ละโครงการบ้าง และมีแนวทางที่จะปรับปรุงปัญหาในโครงการดังกล่าวต่อไปอย่างไรในอนาคต

จากการศึกษาพบว่าโครงการที่ได้รับการประเมินจากเจ้าหน้าที่ว่าประสบความสำเร็จดีมาก คือ โครงการเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาหมอกพิษในอากาศ ประจำปี 2553 ที่รับผิดชอบโดยองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้วและประชาชนในพื้นที่ โครงการที่ได้รับการประเมินว่าอยู่ในเกณฑ์ดี ได้แก่ 1. แผนการป้องกันไฟป่าในท้องที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูน ประจำปีงบประมาณ 2548 – 2553 2. แผนการควบคุมไฟป่าพื้นที่พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ ประจำปีงบประมาณ 2548 – 2553 3. โครงการจัดการขยะโดยชุมชน (ตำบลคอนแก้ว) ประจำปี 2552 และโครงการสร้างฝายชะลอน้ำถวายเป็นหลวง (2553) โครงการที่ประสบความสำเร็จในระดับปานกลางคือ โครงการรักษาน้ำ สร้างฝาย ถวายเป็นหลวง (2552) และโครงการที่ประสบความสำเร็จน้อย คือ โครงการสร้างฝายต้นน้ำลำธารตามพระราชดำริ (2552) ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการดำเนินงาน ตามโครงการหรือแผนงานในการแก้ไขปัญหไฟฟ้าขององค์กรที่เกี่ยวข้อง

แผนงาน/ โครงการ	ผลการดำเนินงาน	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ปัญหาในการดำเนินงาน	แนวทางแก้ไขปัญหา
1. แผนการป้องกันไฟฟ้าในท้องที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูน ประจำปีงบประมาณ 2548 - 2553	ดี	หน่วยงานหลัก 1. ศูนย์ควบคุมและปฏิบัติการไฟฟ้า 2. สถานีควบคุมไฟฟ้ารวม 15 แห่ง 3. ศูนย์ปฏิบัติการไฟฟ้าเชียงใหม่ 4. หน่วยงานภาคสนาม ในสังกัดสำนักงานบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 ทุกแห่ง * หน่วยงานสนับสนุน 1. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 13 , 14 และ 15 2. ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการควบคุมไฟฟ้าภาคเหนือ 3. จังหวัดเชียงใหม่ ฝ่ายปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4. ประชาชนในพื้นที่	ด้านแรงงาน 1. คนในพื้นที่ไม่มีความชำนาญในการดับไฟ 2. อัตราค่าจ้างมีจำนวนไม่เพียงพอ ด้านงบประมาณ งบประมาณไม่เพียงพอในการปกป้องพื้นที่ป่า ด้านการประสานงาน การยึดติดกับหน้าที่หลักของแต่ละหน่วยงาน	ด้านแรงงาน 1. จัดการฝึกอบรมการป้องกันไฟฟ้าให้กับคนในพื้นที่ 2. ส่งเสริมอาชีพและแรงจูงใจให้มีการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า ด้านงบประมาณ ภาครัฐต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญและการสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้า ด้านการประสานงาน 1. ทุกหน่วยงานต้องดูแลพื้นที่ของตนเองตามมาตรการที่กำหนด 2. การร่วมแก้ไขปัญหายังจริงจังของชุมชนและส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 9 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	ผลการดำเนินงาน	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ปัญหาในการดำเนินงาน	แนวทางแก้ไข้ปัญหา
2. แผนระดมพลดับไฟฟ้าของพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 ประจำปีงบประมาณ 2542 - 2553	ปานกลาง	หน่วยงานหลัก 1. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช 2. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 3. ส่วนควบคุมและปฏิบัติการไฟฟ้า 4. ส่วนอนุรักษ์และป้องกันทรัพยากร หน่วยงานสนับสนุน 1. ผู้ว่าราชการจังหวัดที่เกิดเหตุ 2. นายอำเภอในพื้นที่ 3. หน่วยงานปกครองในพื้นที่ 4. ประชาชนในพื้นที่ 5. หน่วยงานทหารหรือตำรวจในพื้นที่ 6. หน่วยงานเอกชนและราชการในพื้นที่	ด้านแรงงาน 1. คนในพื้นที่ที่มีความชำนาญในการดับไฟ 2. อัตรากำลังมีจำนวนไม่เพียงพอ ด้านงบประมาณ งบประมาณ ไม่เพียงพอในการปกป้องพื้นที่ป่า ด้านการประสานงาน การยึดติดกับหน้าที่หลักของแต่ละหน่วยงาน	ด้านแรงงาน 1. จัดการฝึกอบรมการป้องกัน ไฟป่าให้กับคนในพื้นที่ 2. ส่งเสริมอาชีพและแรงจูงใจให้มีการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า ด้านงบประมาณ ภาครัฐต้องมุ่งเน้น ให้ความสำคัญและการสนับสนุน ในการแก้ไขปัญหาไฟป่า ด้านการประสานงาน 1. ทุกหน่วยงานต้องดูแลพื้นที่ของตนเองตามมาตรการที่กำหนด 2. การร่วมแก้ไข้ปัญหาอย่างจริงจังของชุมชนและส่วนท้องถิ่น
3. แผนการควบคุมไฟฟ้าพื้นที่ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ ประจำปีงบประมาณ 2548 - 2553	ดี	หน่วยงานหลัก 1. ศูนย์ปฏิบัติการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 2. ส่วนควบคุมและปฏิบัติการไฟฟ้า	ด้านแรงงาน 1. คนในพื้นที่ที่มีความชำนาญในการดับไฟ 2. อัตรากำลังมีจำนวน ไม่เพียงพอ	ด้านแรงงาน 1. จัดการฝึกอบรมการป้องกัน ไฟป่าให้กับคนในพื้นที่

ตารางที่ 9 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	ผลการดำเนินงาน	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ปัญหาในการดำเนินงาน	แนวทางแก้ไข
		3. สถานีควบคุมไฟฟ้ารวม 15 แห่ง 4. ศูนย์ปฏิบัติการไฟฟ้าเชิงใหม่ 5. หน่วยจัดการต้นน้ำแม่น้ำโพธิ์ 6. หน่วยจัดการต้นน้ำแม่ป่า 7. หน่วยจัดการต้นน้ำแม่สา 8. หน่วยจัดการต้นน้ำแม่ป่าเลา 9. อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย 10. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดอยสุเทพ 11. หน่วยปฏิบัติการพิเศษดับไฟฟ้า (เสือไฟ) หน่วยงานสนับสนุน 1. หน่วยอากาศยานจากสำนักการบิน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม 2. อาสาสมัครป้องกันไฟป่าหมู่บ้าน เป้าหมาย 3. จังหวัดเชียงใหม่ / ฝ่ายปกครอง ส่วนท้องถิ่น	ด้านงบประมาณ ไม่เพียงพอในการปกป้องพื้นที่ป่า ด้านการประสานงาน การยึดติดกับหน้าที่หลักของแต่ละหน่วยงาน	2. ส่งเสริมอาชีพและแรงจูงใจในการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า ด้านงบประมาณ ภาครัฐต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญและ การสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาไฟป่า ด้านการประสานงาน 1. ทุกหน่วยงานต้องดูแลพื้นที่ของตน ตามมาตรการที่กำหนด 2. การร่วมแก้ไขปัญหายั่งยืนจริงจัง

ตารางที่ 9 (ต่อ)

แผนงาน/ โครงการ	ผลการดำเนินงาน	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ปัญหาในการดำเนินงาน	แนวทางแก้ไข/ปัญหา
4. โครงการจัดการขยะโดยชุมชน (ตำบลคอนแก้ว) ประจำปี 2552	ดี	4. ประชาชนในพื้นที่ 5. หน่วยงานทหารหรือตำรวจในพื้นที่ หน่วยงานหลัก องค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว หน่วยงานสนับสนุน ประชาชนในพื้นที่	1. ความสะดวกในการแยกขยะของประชาชน 2. การลักลอบทิ้งขยะนอกพื้นที่	1. ประชาสัมพันธ์ให้คนในพื้นที่มีจิตสำนึกในการคัดแยกขยะ 2. ลาดตระเวน ตรวจจับผู้ลักลอบทิ้งขยะ
5. โครงการเฝ้าระวังและป้องกันปัญหามลพิษในอากาศ ประจำปี 2553	ดีมาก	หน่วยงานหลัก องค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว หน่วยงานสนับสนุน ประชาชนในพื้นที่		
6. โครงการรักษาน้ำ สร้างฝายถาวรในหลวง (2552)	ปานกลาง	1. อำเภอแม่อรมิ 2. องค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว 3. มณฑลทหารบกที่ 33 4. กองพันพัฒนาที่ 3 5. กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 7 6. กองการสัตว์และเกษตรกรรมที่ 3 7. กองพันสัตว์ต่าง (ค่ายตากสิน) 8. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	มาตรฐานในการจัดสร้างฝายไม่เท่ากัน เพราะหลายหน่วยงานช่วยกันทำแต่ไม่มีการตรวจสอบมาตรฐาน	มีการกำหนดมาตรฐานที่แน่นอนในการจัดสร้างฝาย

ตารางที่ 9 (ต่อ)

แผนงาน/ โครงการ	ผลการดำเนินงาน	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ปัญหาในการดำเนินงาน	แนวทางแก้ไข้ปัญหา
		9. อปปร. อบต. ดอนแก้ว 10. หนึ่งตำบลหนึ่งทีมกู้ภัย 11. พลัดแผ่นดินตำบลคอนแก้ว 12. กำนันผู้ใหญ่บ้าน และประชาชน ดอนแก้ว		
7. โครงการสร้างฝายต้นน้ำลำธาร ตามพระราชดำริ (2552)	น้อย	1. กำนันผู้ใหญ่บ้าน 2. อปปร. อบต. ดอนแก้ว 3. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 4. หมู่บ้านห้วยดึ่งเฒ่า 6. กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 7 7. องค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว	งบประมาณ ขาดงบประมาณในการซ่อมแซม วัสดุอุปกรณ์ ความคงทนของวัสดุมีน้อยเนื่องจาก ใช้ไม้ไผ่และดินในการก่อสร้างทำให้ พังได้ง่าย	งบประมาณ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำงบประมาณ ในการซ่อมแซม วัสดุอุปกรณ์ ใช้ปูนซีเมนต์ในการทำฝายคอนกรีต
8. โครงการสร้างฝายชะลอน้ำ ถวายเป็นหลวง (2553)	ดี	1. สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว เก็บน้ำห้วยดึ่งเฒ่า 2. บริษัทปูนซีเมนต์นครหลวงจำกัด (มหาชน) 3. ศูนย์ศึกษาพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อัน เนืองมาจากพระราชมหาริ 4. หมู่บ้านห้วยดึ่งเฒ่า	ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการจัดสร้างฝายสูง เนื่องจากเป็นฝายคอนกรีตที่มีราคา แพง	จัดทำงบประมาณสนับสนุนจาก หน่วยงานเอกชนและภาคส่วนต่างๆ เพื่อใช้ในการจัดซื้อวัสดุและค่าอาหาร

ที่มา : สัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาไฟป่า (2553)

ผลการศึกษาเชิงปริมาณ

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึง แนวทางการแก้ปัญหาไฟฟ้าของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 143 ราย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และได้แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสามารถแบ่งได้ 6 ตอนตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป
2. ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อสถานการณ์ไฟฟ้าในพื้นที่
3. ผลกระทบที่เกิดจากปัญหาไฟฟ้า
4. เงื่อนไขและปัจจัยที่ทำให้เกิดไฟฟ้า
5. แนวทางการแก้ไขปัญหาไฟฟ้า
6. ปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

1.1 เพศ

จากการศึกษาเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในตำบลดอนแก้ว จำนวน 143 รายพบว่าร้อยละ 66.40 เป็นเพศชาย และร้อยละ 33.60 เป็นเพศหญิง ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 เพศ

n = 143		
เพศ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	95	66.40
หญิง	48	33.60
รวม	143	100.00

1.2 อายุ

การศึกษาด้านอายุของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบว่าเกษตรกรมีอายุมากที่สุด 78 ปีอายุน้อยที่สุด 22 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 50.43 ปี เกษตรกรร้อยละ 51.70 มีอายุระหว่าง 51 – 75 ปี รองลงมาจำนวนร้อยละ 44.80 มีอายุ 26 – 50 ปี และเป็นส่วนน้อยจำนวนร้อยละ 0.70 ที่มีอายุ 76 ปีขึ้นไป ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 อายุ

n = 143

อายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า - 25 ปี	4	2.80
26 – 50	64	44.80
51 – 75	74	51.70
76 ปีขึ้นไป	1	0.70
รวม	143	100.00
ต่ำสุด 22 ปี	$\bar{x}$	= 50.43 ปี
สูงสุด 78 ปี	S.D.	= 11.20

1.3 ระดับการศึกษา

ในด้านระดับการศึกษาของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบว่าเกษตรกรร้อยละ 52.40 มีระดับการศึกษาในชั้นประถมศึกษา รองลงมาจำนวนร้อยละ 14.00 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และเป็นส่วนน้อยจำนวนร้อยละ 1.40 ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับอื่นๆ (ปริญญาโทและปริญญาเอก) ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ระดับการศึกษา

n = 143

การศึกษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	7	4.90
ประถมศึกษา	75	52.40
มัธยมศึกษาตอนต้น	20	14.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย	10	7.00
ปวช.	9	6.30
ปวส.	4	2.80
ปริญญาตรี	16	11.20
อื่นๆ (ปริญญาเอก,ปริญญาโท)	2	1.40
รวม	143	100.00

1.4 ระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่

การศึกษาเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างด้านระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่พบว่าเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลานานที่สุดคือ 72 ปี น้อยที่สุด 1 ปี โดยมีระยะเวลาอยู่อาศัยในพื้นที่เฉลี่ย 38.56 ปี และพบว่ากลุ่มตัวอย่างเกษตรกรร้อยละ 46.90 อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นระยะเวลา 41 - 60 ปี รองลงมา ร้อยละ 25.90 อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นระยะเวลา ต่ำกว่า 20 ปี และมีเพียงส่วนน้อยจำนวนร้อยละ 7.60 ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 61 ปีขึ้นไป ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่

n = 143

ระยะเวลา (ปี)		จำนวน(คน)	ร้อยละ
20 ปีหรือต่ำกว่า		37	25.90
21 – 40		28	19.60
41 – 60		67	46.90
61 ปีขึ้นไป		11	7.60
รวม		143	100.00

ต่ำสุด 1 ปี

$\bar{x}$ = 38.56 ปี

สูงสุด 72 ปี

S.D. = 18.45

1.5 สถานภาพทางสังคม

ในด้านสถานภาพทางสังคมพบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 43.40 มีสถานภาพทางสังคมเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน รองลงมา ร้อยละ 33.60 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม มีเพียงส่วนน้อยจำนวนร้อยละ 2.10 เป็นสมาชิกสภาเทศบาล ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 สถานภาพทางสังคม (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

n = 143		
สถานภาพทางสังคม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่มีตำแหน่งทางสังคม	48	33.60
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	11	7.70
คณะกรรมการหมู่บ้าน	62	43.40
แกนนำเกษตรกร	9	6.30
ผู้นำชมรม / สมาคม	12	8.40
อาสาสมัครสาธารณสุข	14	9.80
สมาชิกสภาเทศบาล	3	2.10
อื่นๆ	10	7.00

1.6 การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน

การศึกษาด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนพบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 35.70 เป็นสมาชิกกลุ่มการเกษตร รองลงมาร้อยละ 25.20 เป็นสมาชิกกลุ่มผู้นำชุมชน มีเพียงส่วนน้อย คือ จำนวนร้อยละ 13.30 เป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ (กลุ่มสหกรณ์ 6 ราย กลุ่มฉาปนกิจหมู่บ้าน 4 ราย กลุ่มออมทรัพย์ 2 ราย กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน 3 ราย กลุ่มอปปร. 2 ราย และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 ราย) ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

n = 143		
การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม	28	19.60
ผู้นำชุมชน	36	25.20
กลุ่มการเกษตร	51	35.70
กลุ่มแม่บ้าน	34	23.80
กลุ่มอื่นๆ	19	13.30

1.7 ช่องทางการได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับไฟฟ้า

การศึกษาด้านช่องทางการได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับไฟฟ้าพบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 47.60 ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับไฟฟ้าทางผู้นำชุมชน รองลงมาร้อยละ 44.10 คือ ทางโทรทัศน์ และมีเพียงส่วนน้อยจำนวนร้อยละ 10.50 ได้รับข่าวสารจากเพื่อนบ้านและญาติพี่น้อง ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ช่องทางการได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับไฟฟ้า (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

n = 143

ประเภทสื่อ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
วิทยุ	68	30.10
โทรทัศน์	63	44.10
หอกระจายข่าว	39	27.30
ผู้นำชุมชน	68	47.60
เจ้าหน้าที่ของรัฐ / อบต.	43	30.10
เพื่อนบ้าน / ญาติพี่น้อง	15	10.50
โปสเตอร์ / ป้ายโฆษณา	23	16.10
เอกสาร / แผ่นพับ / สิ่งพิมพ์	20	14.00
หนังสือพิมพ์ / วารสาร / นิตยสาร	23	16.10

1.8 การเข้ารับการฝึกอบรมความรู้และการป้องกันเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและไฟฟ้า

ในด้านการเข้ารับการฝึกอบรมการให้ความรู้และการป้องกันเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและไฟฟ้า พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจำนวน ร้อยละ 60.80 ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม และร้อยละ 39.20 เคยได้รับการฝึกอบรม ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 การเข้ารับการฝึกอบรมความรู้และการป้องกันเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและไฟฟ้า

n = 143

รายละเอียด	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เคยได้รับการฝึกอบรม	56	39.20
ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม	87	60.80
รวม	143	100.00

1.9 การเข้าร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานในพื้นที่ในการช่วยเหลือป้องกัน และแก้ไขปัญหา ไฟป่า

การศึกษาด้านการเข้าร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานในพื้นที่ในการช่วยเหลือป้องกัน และแก้ไขปัญหาไฟป่า พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 64.30 ไม่เคยเข้าร่วมการช่วยเหลือป้องกัน และแก้ไขปัญหาไฟป่ามีเพียงร้อยละ 35.70 เคยเข้าร่วมการช่วยเหลือป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 การเข้าร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานในพื้นที่ในการช่วยเหลือป้องกัน และแก้ไขปัญหา ไฟป่า

n = 143		
รายละเอียด	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เคยเข้าร่วม	51	35.70
ไม่เคยเข้าร่วม	92	64.30
รวม	143	100.00

1.10 ลักษณะการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าที่มีอยู่ในชุมชน

ในด้านลักษณะการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าพบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 44.10 ไม่เคยเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า รองลงมาร้อยละ 29.40 เข้าไปเก็บหาของป่า มีเพียงส่วนน้อยจำนวนร้อยละ 2.10 ใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ (เข้าไปเก็บข้อมูลวิจัย 1 ราย และท่องเที่ยว 2 ราย) ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ลักษณะการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าที่มีอยู่ในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

n = 143		
การเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่เคยไปใช้ประโยชน์	63	44.10
เข้าไปเก็บหาของป่า	42	29.40
เข้าไปล่าสัตว์	5	3.50
เข้าไปดูแลป่าไม้	38	26.60
อื่นๆ	3	2.10

2. ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อสถานการณ์ไฟฟ้าในพื้นที่

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ถึงความคิดเห็นของเกษตรกรต่อสถานการณ์ไฟฟ้าในพื้นที่ตำบลคอนแก้ว ว่ามีความคิดเห็นในแต่ละประเด็นในระดับใดบ้าง โดยแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่าประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ ประเด็นการเกิดปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันทำให้เกิดมลพิษทางอากาศในพื้นที่ ส่วนประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วย เช่น ประเด็นพื้นที่ของเกษตรกรมีการเกิดปัญหาไฟฟ้าเป็นประจำทุกปี ประเด็นเกษตรกรทราบถึงผลเสียของไฟฟ้าและหมอกควันที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และประเด็นได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันจากสื่อหรือหน่วยงานต่างๆ มีบางประเด็นที่เกษตรกรไม่แน่ใจ เช่น ประเด็นปัญหาไฟฟ้าที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของเกษตรกร ประเด็นเกษตรกรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน และในภาพรวมพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อสถานการณ์ไฟฟ้าในพื้นที่โดยรวมอยู่ในระดับ “เห็นด้วย” ($\bar{x} = 3.49$) ดังแสดงในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ระดับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อสถานการณ์ไฟฟ้าในพื้นที่

n = 143			
สถานการณ์ไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในพื้นที่	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. สถานการณ์ไฟฟ้าในพื้นที่ของท่านมีความรุนแรง	3.25	1.34	ไม่แน่ใจ
2. ปัญหาไฟฟ้าที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของท่าน	3.37	1.16	ไม่แน่ใจ
3. ชุมชนของท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน	3.62	1.16	เห็นด้วย
4. ตัวของท่านเองมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน	3.36	1.17	ไม่แน่ใจ
5. รูปแบบการเกษตรที่ท่านทำอยู่ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการเผา ในพื้นที่การเกษตรหรือพื้นที่ป่า	3.54	1.41	เห็นด้วย
6. ตัวท่านมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในพื้นที่	3.27	1.22	ไม่แน่ใจ

ตารางที่ 20 (ต่อ)

n = 143

สถานการณ์ไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในพื้นที่	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
7. ท่านทราบถึงผลเสียของไฟฟ้าและหมอกควันที่เกิดขึ้นในพื้นที่	3.89	1.18	เห็นด้วย
8. ท่านได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันจากสื่อหรือหน่วยงานต่างๆ	3.78	1.04	เห็นด้วย
9. ข้อบัญญัติหรือกฎหมายที่บังคับใช้โดยภาครัฐท่านคิดว่ามีความเหมาะสมกับการแก้ไขปัญหาในพื้นที่	3.54	1.08	เห็นด้วย
10. ชุมชนของท่านมีการจัดการที่ดีในเรื่องของขยะและเศษวัสดุอินทรีย์จากการเพาะปลูก	3.59	1.10	เห็นด้วย
11. ท่านรู้สึกพึงพอใจกับวิธีการแก้ไขปัญหของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	3.41	1.13	เห็นด้วย
12. ท่านคิดว่าการแก้ไขปัญหของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง	3.24	1.14	ไม่แน่ใจ
13. พื้นที่ของท่านมีการเกิดปัญหาไฟฟ้าเป็นประจำทุกปี	3.90	1.27	เห็นด้วย
14. ท่านคิดว่าจากการเกิดปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันทำให้เกิดมลพิษทางอากาศในพื้นที่	4.24	1.03	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
รวม	3.47	0.73	เห็นด้วย

3. ผลกระทบที่เกิดจากปัญหาไฟฟ้า

3.1 ความคิดเห็นต่อผลกระทบที่เกิดจากปัญหาไฟฟ้า

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ถึงความคิดเห็นของเกษตรกรต่อผลกระทบที่เกิดจากปัญหาไฟฟ้าว่ามีความคิดเห็นในแต่ละประเด็นในระดับใดบ้าง

เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นด้านผลกระทบที่เกิดจากปัญหาไฟฟ้าพบว่าในทุกประเด็นเกษตรกรมีความคิดเห็นในระดับ “เห็นด้วย” ($\bar{x} = 4.20$) ประเด็นที่สำคัญเช่น ประเด็นหมอกควัน

และฝุ่นละอองจากไฟฟ้าทำให้เกิดปัญหาสุขภาพต่อคนในชุมชน ประเด็นไฟฟ้าทำให้ต้นไม้ขนาดเล็ก และต้นไม้ที่อยู่พื้นล่างตาย และประเด็นไฟฟ้าทำให้สภาพอากาศร้อนขึ้น ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ระดับความคิดเห็นต่อผลกระทบที่เกิดจากปัญหาไฟฟ้า

n = 143

ผลกระทบที่ได้รับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ไฟฟ้าทำให้ต้นไม้ในป่าเจริญเติบโตช้าลง	4.10	1.08	เห็นด้วย
2. ไฟฟ้าทำให้ต้นไม้ขนาดเล็ก และต้นไม้ที่อยู่พื้นล่างตาย	4.34	1.03	เห็นด้วย
3. ไฟฟ้าทำให้รากของต้นไม้ที่อยู่ใกล้กับผิวดินตาย	4.11	1.05	เห็นด้วย
4. ไฟฟ้าทำให้สภาพความสมบูรณ์ของดินในพื้นที่ป่าถูกทำลาย ประสิทธิภาพการซึมซับน้ำลดลง และการพังทลายของหน้าดินเพิ่มขึ้น	4.17	1.06	เห็นด้วย
5. ไฟฟ้าทำให้สัตว์ป่าได้รับบาดเจ็บและขาดแคลนที่อยู่อาศัย	4.24	1.04	เห็นด้วย
6. หมอกควันและฝุ่นละอองจากไฟฟ้าทำให้เกิดปัญหาสุขภาพต่อคนในชุมชน	4.35	0.98	เห็นด้วย
7. หมอกควันจากไฟฟ้าบดบังทัศนวิสัยในพื้นที่	4.29	0.91	เห็นด้วย
8. ไฟฟ้าทำให้การท่องเที่ยวในพื้นที่ลดลงเนื่องจากปัญหาหมอกควัน	4.15	1.01	เห็นด้วย
9. ไฟฟ้าทำให้สภาพอากาศร้อนขึ้น	4.33	1.04	เห็นด้วย
10. ไฟฟ้าทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลง	3.92	1.10	เห็นด้วย
รวม	4.20	0.87	เห็นด้วย

3.2 การได้รับผลกระทบจากไฟฟ้าของแต่ละหมู่บ้าน

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ถึงความคิดเห็นต่อการได้รับผลกระทบจากไฟฟ้าในพื้นที่ตำบลคอนแก้ว ว่าได้รับผลกระทบจากปัญหาไฟฟ้าในระดับใดบ้าง โดยแบ่งระดับการได้รับผลกระทบออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ได้รับผลกระทบในระดับมากที่สุด ได้รับผลกระทบในระดับมาก ได้รับผลกระทบในระดับปานกลาง ได้รับผลกระทบในระดับน้อย และไม่ได้รับผลกระทบ

จากผลการศึกษาพบว่าหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ หมู่ที่ 3 บ้านศาลา (ห้วยดิ่งเต่า) หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบในระดับปานกลาง เช่น บ้านป่าแฉะ บ้านชะเอือง และบ้านคอนแก้ว และหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบในระดับน้อย เช่น บ้านพระเจ้านั่งโก้น บ้านป่ารวก บ้านบ่อปู้ ดังแสดงในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ระดับการได้รับผลกระทบของแต่ละหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับผลกระทบ
1. บ้านบ่อปู้	2.53	1.19	น้อย
2. บ้านคอนแก้ว	2.67	1.24	ปานกลาง
3. บ้านศาลา (ห้วยดิ่งเต่า)	4.22	0.98	มากที่สุด
4. บ้านป่าแฉะ	2.80	1.14	ปานกลาง
5. บ้านพระนอน	2.65	1.13	ปานกลาง
6. บ้านป่ารวก	2.57	1.09	น้อย
7. บ้านสันเหมือง	2.64	1.13	ปานกลาง
8. บ้านชะเอือง	2.80	1.14	ปานกลาง
9. บ้านสบสา – หนองฟาน	2.45	1.12	น้อย
10. บ้านพระเจ้านั่งโก้น	2.73	1.19	น้อย

3.3 ความรุนแรงของการเกิดปัญหาไฟฟ้าพื้นที่ตำบลคอนแก้ว ในปี พ.ศ. 2553

การศึกษาด้านความคิดเห็นต่อความรุนแรงของการเกิดปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่ พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 37.80 มีความเห็นว่าปัญหาไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2553 มีระดับความรุนแรงกว่าปี พ.ศ. 2552 ในขณะที่เดียวกันพบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 37.80 เห็นว่า พ.ศ. 2553 มีความรุนแรงน้อยกว่า พ.ศ. 2552 และมีอีกจำนวนร้อยละ 24.40 ที่เห็นว่าความรุนแรงของการเกิดปัญหาไฟฟ้าปี พ.ศ. 2553 ที่เท่ากับปี 2552 ดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ระดับความรุนแรงของการเกิดปัญหาไฟฟ้าพื้นที่ตำบลคอนแก้วในปี พ.ศ. 2553

n = 143

ระดับความรุนแรง	จำนวน(คน)	ร้อยละ
มากกว่าปี 2552	54	37.80
เท่ากับปี 2552	35	24.40
น้อยกว่าปี 2552	54	37.80
รวม	143	100.00

4. เงื่อนไขและปัจจัยที่ทำให้เกิดไฟฟ้า

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ถึงความคิดเห็นของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างต่อเงื่อนไขและปัจจัยที่ทำให้เกิดไฟฟ้า ว่ามีระดับความคิดเห็นในแต่ละประเด็นในระดับใดบ้าง

เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่าประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วย คือ ประเด็นการเผาพื้นที่ป่าเพื่อการเก็บหาของป่าเช่น เห็ดชนิดต่างๆ ผักหวาน และไข่มดแดง ส่วนประเด็นที่เกษตรกรไม่แน่ใจ เช่น ประเด็นการไหม้ที่ถูกลามจากการเผาเพื่อทำแนวกันไฟ ประเด็นการเผาไร่ หรือการเผาเศษวัสดุจากการเกษตรเช่น ตอซังกิ่งไม้ และใบไม้ และประเด็นการทิ้งกันบูหรี่หรือการจุดไฟแล้วดับไม่สนิทของนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่เข้าไปในพื้นที่ป่า และมีประเด็นที่เกษตรกรไม่เห็นด้วย คือ ประเด็นการไหม้ที่เกิดจากสาเหตุธรรมชาติ เช่น ไฟผ่า และการเสียดสีกันของกิ่งไม้แห้ง ควัน และในภาพรวมพบว่าค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อเงื่อนไขและปัจจัยที่ทำให้เกิดไฟฟ้าอยู่ในระดับ “ไม่แน่ใจ” ($\bar{x} = 2.84$) ดังแสดงในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 ระดับความคิดเห็นต่อเงื่อนไขและปัจจัยที่ทำให้เกิดไฟฟ้า

n = 143			
เงื่อนไข และปัจจัยที่ทำให้เกิดไฟฟ้า	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การเผาพื้นที่ป่าเพื่อการเก็บหาของป่าเช่น เห็ด ชนิดต่างๆ ผักหวาน และไข่มดแดง เป็นต้น	3.54	1.16	เห็นด้วย
2. การเผาไร่ หรือการเผาเศษวัสดุจากการเกษตร เช่น คอซัง กิ่งไม้ และใบไม้ เป็นต้น	2.99	1.30	ไม่แน่ใจ
3. การเผาเพื่อแผ้วถางพื้นที่ และเผาให้หญ้าแตก ยอดอ่อนเพื่อใช้เลี้ยงสัตว์	2.85	1.19	ไม่แน่ใจ
4. การเผาเพื่อกลั่นแกล้งเจ้าหน้าที่จากทางราชการ ในพื้นที่	2.64	1.27	ไม่แน่ใจ
5. การทิ้งก้นบุหรี่ หรือการจุดไฟแล้วดับไม่สนิท ของนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่เข้าไปในพื้นที่ป่า	2.98	1.16	ไม่แน่ใจ
6. การเผาด่อนในพื้นที่เพื่อการล่าสัตว์	2.64	1.07	ไม่แน่ใจ
7. การจุดเผาเพราะความสนุกสนานคึกคะนอง โดย ไม่มีวัตถุประสงค์ใดๆทั้งสิ้น	2.81	1.16	ไม่แน่ใจ
8. การไหม้ที่ถูกลามจากการเผาเพื่อทำแนวกันไฟ	3.02	1.11	ไม่แน่ใจ
9. การไหม้ที่เกิดจากสาเหตุธรรมชาติ เช่น ไฟป่า และการเสียดสีกันของกิ่งไม้แห้ง เป็นต้น	2.12	1.15	ไม่เห็นด้วย
รวม	2.84	0.72	ไม่แน่ใจ

5. แนวทางการแก้ไขปัญหาไฟป่า

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ถึงความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาไฟป่า ว่ามีความคิดเห็นในแต่ละประเด็นในระดับใดบ้าง

เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่าประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยอย่างยิ่ง เช่น ประเด็นควรรณรงค์การปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนให้มีความรักและผูกพันกับพื้นที่ป่า ประเด็นควรใช้มาตรการกฎหมายที่มีบทลงโทษรุนแรงกับผู้ฝ่าฝืน และประเด็นการรณรงค์โดยใช้แรงจูงใจจากความรัก และเคารพต่อพระตำหนักภูผงิ้วของคนในชุมชนในการช่วยกันสอดส่องดูแลไฟป่า ส่วนประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วย ได้แก่ ประเด็นควรจัดโครงการไบโม่แลกปุ๋ยโดยให้ชุมชนหรือ อบต. เป็นผู้รับผิดชอบเพื่อเป็นการลดปัญหาการเผาไบโม่และเศษวัสดุการเกษตรในพื้นที่ ประเด็นควรมีการขึ้นทะเบียนควบคุมชมรมนักท่องเที่ยวยุคใหม่ที่เข้ามาใช้พื้นที่ป่าเพื่อความสะดวกในการตรวจสอบเมื่อมีปัญหาไฟป่าเกิดขึ้น ประเด็นควรสร้างอาชีพที่มั่นคงให้กับผู้ที่ลักลอบหาของป่าเป็นเพื่อลดปัญหาไฟป่า และในภาพรวมพบว่าค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาไฟป่าอยู่ในระดับ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ($\bar{x} = 4.26$) ดังแสดงในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 ระดับความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาไฟป่า

				n = 143
แนวทางการแก้ไขปัญหาไฟป่า	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	
1. ผู้นำชุมชนจะต้องมีภาวะความเป็นผู้นำและมีความกระตือรือร้น ในการแก้ไขปัญหาไฟป่าที่เกิดขึ้นในพื้นที่	4.29	0.89	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
2. ควรปลูกป่าเพิ่มขึ้นเพื่อให้พื้นที่ป่ามีสภาพความชุ่มชื้นเพิ่มยิ่งขึ้น	4.36	0.98	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
3. ควรส่งเสริมให้ลดการปลูกไม้ผลัดใบในพื้นที่ป่า เพื่อเป็นการช่วยลดปริมาณเชื้อเพลิงในพื้นที่ป่า	3.77	1.11	เห็นด้วย	
4. ควรมีการสร้างฝายชะลอน้ำเพิ่มขึ้นเพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่ป่า	4.36	0.98	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
5. ควรนำเศษไบโม่หรือตอซังจากพื้นที่ป่าและพื้นที่การเกษตรมาทำเป็นปุ๋ยหมักเพื่อใช้ประโยชน์ในครัวเรือน	4.35	0.97	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	

ตารางที่ 25 (ต่อ)

แนวทางการแก้ไขปัญหาไฟฟ้า	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความ กิดเห็น
6. ควรจัดโครงการใบไม้แลกปุ๋ยโดยให้ชุมชนหรือ อบต. เป็นผู้รับผิดชอบเพื่อเป็นการลดปัญหาการเผา ใบไม้และเศษวัสดุการเกษตรในพื้นที่	4.19	1.00	เห็นด้วย
7. ควรมีการบวชป่าเพื่ออนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน	4.26	1.01	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
8. ควรมีการร่วมกันทำแนวกันไฟ โดยคนใน ชุมชนเพื่อป้องกันการลุกลามของไฟฟ้า	4.22	0.85	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
9. ควรมีการขึ้นทะเบียนควบคุมชมรมนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาใช้พื้นที่ป่าเพื่อความสะดวกในการ ตรวจสอบเมื่อมีปัญหาไฟฟ้าเกิดขึ้น	4.09	1.03	เห็นด้วย
10. ควรมีการกำหนดแผนการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบกับชุมชน และติดตามผลการดำเนินงานอย่างจริงจัง	4.31	0.92	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
11. ควรมีการนำรายได้ส่วนหนึ่งจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ ที่มาแก้ไขปัญหาไฟฟ้าในชุมชน	4.22	0.94	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
12. ควรรณรงค์การปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนให้ มีความรัก และผูกพันกับพื้นที่ป่า	4.50	0.84	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
13.การรณรงค์โดยใช้แรงจูงใจจากความรัก และ เคารพต่อพระตำหนักภูพิงค์ของคนในชุมชนใน การช่วยกันสอดส่องดูแลไฟฟ้า	4.41	0.92	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
14. การเพิ่มความเข้มงวดในการป้องกันไฟฟ้าของ ด่านตรวจก่อนการเข้าพื้นที่ป่า	4.39	0.89	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
15. ควรสร้างอาชีพที่มั่นคงให้กับผู้ที่ลักลอบหา ของป่าเป็นเพื่อลดปัญหาไฟฟ้า	4.06	1.11	เห็นด้วย
16. ควรมีการทยอยเผาเศษใบไม้ในแต่ละช่วงของปี ไม่ให้เกิดการสะสมของเชื้อเพลิง	3.96	1.22	เห็นด้วย

ตารางที่ 25 (ต่อ)

แนวทางการแก้ไขปัญหาไฟฟ้า	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
17. การจัดการประชาสัมพันธ์ให้คนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวช่วยกันดูแล และเฝ้าระวังในช่วงก่อนจะถึง และระหว่างฤดูไฟฟ้า	4.28	0.81	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
18. ควรใช้งบประมาณในการจ้างคนในพื้นที่เป็นคนดูแลแทนการจ้างจากเจ้าหน้าที่จากที่อื่น เพราะคนในพื้นที่มีความรัก และรู้จักพื้นที่ดีกว่าคนจากพื้นที่อื่น	4.32	1.01	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
19. ควรทำความเข้าใจ และปรับแนวคิดเข้าหากัน เพื่อลดปัญหาระหว่างภาครัฐและชุมชน ในการแก้ไขปัญหาไฟฟาร่วมกัน	4.29	0.89	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
20. ควรมีการตั้งรางวัลนำจับผู้ลักลอบเผาป่าโดยการหักจากค่าปรับส่วนหนึ่งให้กับผู้ที่แจ้งเบาะแส	4.32	1.04	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
21.ควรใช้มาตรการกฎหมายที่มีบทลงโทษรุนแรงกับผู้ฝ่าฝืน	4.43	0.92	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
รวม	4.26	0.71	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

6. ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ถึงความคิดเห็นของเกษตรกรต่อปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าใน ว่ามีความคิดเห็นในแต่ละประเด็นในระดับใดบ้าง

เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นด้านปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่ พบว่าในทุกประเด็น เกษตรกรมีความคิดเห็นในระดับ “เห็นด้วย” ($\bar{x} = 4.20$) ประเด็นที่สำคัญเช่น ประเด็นจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่ ประเด็นความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบของไฟฟ้าที่มีต่อคนในชุมชน และประเด็นขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาไฟฟาดังแสดงในตารางที่ 26

ตารางที่ 26 ระดับความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาไฟป่าในพื้นที่

ประเด็นปัญหา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.ความร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชนในการแก้ไขปัญหาไฟป่า	3.60	1.25	เห็นด้วย
2. มุมมองของคนในชุมชนไม่ตรงกับเจ้าหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาไฟป่าร่วมกัน	3.60	1.06	เห็นด้วย
3. การประสานงานในการแก้ปัญหาไฟป่าระหว่างภาครัฐกับชุมชน	3.60	1.09	เห็นด้วย
4. ความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบของไฟป่าที่มีต่อคนในชุมชน	3.73	1.02	เห็นด้วย
5. ขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาไฟป่า	3.62	1.19	เห็นด้วย
6. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ใช้ในการดับไฟป่า	3.53	1.23	เห็นด้วย
7. การที่ผู้ลักลอบหาของป่าไม่มีอาชีพที่มั่นคงเป็นหลักแหล่ง	3.45	1.16	เห็นด้วย
8. ความทั่วถึงในการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาไฟป่าของคนในชุมชน	3.45	1.26	เห็นด้วย
9. จำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาไฟป่าในพื้นที่	3.79	1.14	เห็นด้วย
10. การจับกุมผู้กระทำความผิดทำได้ยากเนื่องจากเส้นทางเข้าป่านั้นมีหลายทาง	3.87	1.26	เห็นด้วย
รวม	3.62	0.81	เห็นด้วย